

SILVIU SANIE LA 60 DE ANI !

Arheologia românească a avut vara aceasta ocazia să-l omagieze pe unul dintre cei mai fideli reprezentanți ai ei, pe cercetătorul științific principal gr. I, dr. Silviu SANIE, specialist de înaltă ținută științifică în domeniul arheologic și istoric al perioadei daco-romane.

S-a născut la Pungești – Vaslui, la data de 2 iulie 1936. A urmat la Vaslui și Iași clasele I-IV, cursurile gimnaziale și liceale, după care hotărăște să se dedice slujirii muzei Clio: intră la Facultatea de Istorie a primei Universități a țării, terminând aceste cursuri ca șef de promoție, în 1963.

Student cu reale calități spre munca de cercetare științifică, Silviu SANIE atrage atenția celor două personalități ale vieții arheologice ieșene: profesorii M. Petrescu-Dîmbovița și Nicolae Gostar.

Primele contacte cu viața arheologică de teren le-a avut la Barboși – Galați, Bâtea Doamnei – Piatra Neamț și Ciolănești din Deal – Teleorman, ca cercetător științific al Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași.

Opțiunea definitivă între preistorie și epoca clasică o face încă în această perioadă, când publicațiile științifice locale și centrale își îmbogățesc conținutul cu studiile sale: *O inscripție siriacă la Romula (ArhMold, VI, 1966)*, *Medalioane și tipare romane descoperite la Tirighina – Barboși (Danubius, II-III, 1969)*, *Câteva observații asupra inscripției CIL, III, 7954 de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa (SCIV, 19, 1968, 4)*.

Profesorii M. Petrescu-Dîmbovița și N. Gostar au avut o contribuție majoră la devenirea arheologului și istoricului Silviu SANIE. De la ei a învățat „mănuirea șpaclului” pe șantierul arheologic, secretele stratigrafiei și ale interpretării acestora, valoarea observațiilor personale pe teren, înregistrarea corectă a datelor și informațiilor, „abc”-ul tuturor categoriilor de materiale arheologice specifice perioadei, acribia științifică, onestitatea în scrierea istoriei și valorificarea arheologică a descoperirilor. Fără îndoială, toate acestea ar fi putut constitui „sămânța aruncată în pustiu” dacă nu s-ar fi grefat pe „pământul roditor” al personalității sale. Facem cunoscută această observație deoarece am constatat că Silviu SANIE a scurtat la maximum perioada – de 8-10 ani – a formării oricărui specialist. Acestea au fost motivele pentru care i s-au încredințat spre cercetare științifică stațiunile arheologice de la Barboși și Bâtea Doamnei (după dispariția profesorului Gostar), de la Dumbrava-Iași, Fedești și Vetrișoara-Vaslui, Orșova-Mehedinți etc.

Câteva noi repere în ascendența instituțională se impun: cercetător științific (1966); cercetător științific principal III (1972); cercetător științific principal II (1990); cercetător științific principal I (1992); doctor în științe istorice (1977) cu susținerea tezei *Culte orientale în Dacia romană* sub îndrumarea academicienilor Constantin Daicoviciu și Emil Condurachi. Valoroasa teză de doctorat a făcut obiectul unei ample lucrări, în două volume, dintre care doar primul a făcut cinstea tiparului: *Culte siriene și palmiriene*.

Valoarea științifică l-a impus: participarea la colocvii și congrese naționale și internaționale de istorie și arheologie a sud-estului Europei, de studii clasice, de epigrafie greacă și latină, de științe pre- și protoistorice de la Iași, Cluj, București, Constanța, München, Lecce, Athena, Mainz, Bratislava; din 1972 a fost cooptat ca membru al Asociației Internaționale de Epigrafie Greacă și Latină, apoi al Asociației Internaționale de Studii Clasice; solicitarea de redactare a 130 voci în *Enciclopedia civilizației romane* (București, 1982) și altele în *Dicționarul de istorie veche a României* (București, 1976) ori în *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României* (București, 1994).

Numele și studiile sale au făcut cinste publicațiilor *Arheologia Moldovei*, *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie*, *Dacia*, *Danubius*, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”* din Iași, *Acta Musei Napocensis*, *Cercetări Istorice*, *Sargetia*, *Studii clasice*, *Symposia Thracologica* (ca și a altora, de la München, Leiden, Berlin), fiind caracterizate prin abordarea largă, europeană a temei, bogăția informației, valoarea concluziilor științifice.

Contribuțiile științifice ale colegului Silviu SANIE – studii, note, articole, voci, recenzii, depășesc numărul de 200. Valoarea lor este rezultatul unei munci deosebite, organizate, meticuloase, a unei reale culturi arheologice și istorice, pentru că lui Silviu SANIE i-a plăcut în egală măsură „ogorul arheologic” al țării, dar și cititul cărților.

A dat istoriografiei românești trei cărți: *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n. – III e.n.)*; *Culte orientale în Dacia romană, I, Culte siriene și palmiriene*; *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*, fiecare reprezentând o veritabilă sinteză a perioadei și a problematicii tratate, redactate în stilul său propriu, plăcut și cald, căci au fost scrise cu căldura dragostei față de istoria națională. Primul dintre acestea a primit și recompensa morală a Academiei, sub forma premiului „Vasile Pârvan”, care i s-a acordat în 1981.

În colaborare cu prof. dr. V. Cristian, cercetătorul S. Sanie a redat istoriografiei lucrarea lui G. Săulescu, *Descrierea cetății Caput Bovis*, în prestigioasa Editură a Academiei Române.

A dat „Cezarului ce este al Cezarului” și, în memoria profesorului său, a organizat și editat volumul *Studia antiqua et archaeologica. Corolla memoriae Nicolai Gostar dedicata*, cu studii ale celor care l-au cunoscut și stimat pe profesor, aducându-i omagiul neștersei amintiri.

În colaborare cu dr. D. Vitcu, a coordonat volumul *Studia et acta historiae Judaeorum Romaniae*.

Dr. Silviu Sanie este șeful sectorului de istorie veche al Institutului de Arheologie, membru în Consiliul Științific. Din 1990 i s-a acordat dreptul de conducere științifică a doctoratelor la disciplina Istorie Universală. Este membru în Comitetul de redacție al publicației noastre, *Arheologia Moldovei*. A fost invitat de Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza” să predea cursul de epigrafie greacă și latină.

Silviu Sanie are 60 de ani; în munca noastră, este vârsta marilor împliniri, a marilor sinteze. Silviu Sanie este tânăr. Se gândește la multele aspecte ale istoriei naționale în istoria universală, neelucidate total sau încă nescrise, și pe care doar el este cel chemat să le scrie. Are de pus pe hârtie măreția Romei la nordul Dunării de Jos. A început o extraordinară încercare de a face cunoscute multele aspecte ale civilizației și culturii geto-dacice. Silviu Sanie este omul de știință în a cărui operă se regăsesc cele două mari culturi ale lumii antice.

Sănătate și succes, Silviu Sanie !

LISTA DE LUCRĂRI

I. Cărți

1. *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n. – III e.n.)*, Iași, 1981, 264 p., 70 pl.
2. *Culte orientale în Dacia romană (I). Cultele siriene și palmiriene*, București, 1981, 312 p.
3. Coautor cu 130 voci la *Enciclopedia civilizației romane*, București, 1982.
4. *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*, Iași, 1995, 313 p., 28 pl.

II. Editări

5. *Studia antiqua et archaeologica. Corolla memoriae Nicolai Gostar dedicata*, I, Iași, 1981 (colab. A. Lászlo).
6. Gh. Săulescu, *Descrierea cetății Caput Bovis*, București, 1991 (colab. V. Cristian).
7. *Studia et acta historiae Judaeorum Romaniae*, București, 1996 (colab. D. Vitcu).

III. Studii și articole

8. *O inscripție siriacă la Romula*, în *ArhMold*, IV, 1966, p. 355-359.
9. *Unele observații asupra altarului dolichenian de la Majdaniște (Sarajevo, RSF Jugoslavia)*, în *SCIV*, 18, 1967, 4, p. 707-712.
10. *Medalioane și tipare romane descoperite la Tirighina-Barboși*, în *Danubius*, II-III, Galați, 1969, p. 81-94.
11. *Cîteva observații asupra inscripției CIL, III, 7954 de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, în *SCIV*, 19, 1968, 4, p. 575-586.
12. *Sondajul din tell-ul gumelnișean de la Ciolăneștii din Deal (jud. Teleorman)*, în *ArhMold*, VI, 1969, p. 41-53 (colab. M. Petrescu-Dîmbovița).
13. *Ceramica grecească din Muzeul de istorie a Moldovei*, în *ArhMold*, VI, 1969, p. 55-65 (colab. Silvia Teodor).
14. *Badones Reginae*, în *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 295-298.
15. *L'onomastique orientale de la Dacie romaine (I)*, în *Dacia*, N.S., XIV, 1970, p. 233-242.
16. *Inscriptio bilinguis tibiscensis. A. Pars palmyrena*, în *Dacia*, N.S., XIV, 1970, p. 405-409.
17. *Continuitatea locuirii dacice în castrul de la Barboși-Galați*, în *Danubius*, IV, 1970, p. 135-142 (colab. I. T. Dragomir).
18. *Cercetări arheologice în așezarea geto-dacică de la Ciolăneștii din Deal (jud. Teleorman)*, în *ArhMold*, VII, 1972, p. 241-258 (colab. M. Petrescu-Dîmbovița).
19. *La transcription de quelques théonymes et anthroponymes orientaux dans les inscriptions latines et grecques de Dacie*, în *Vestigia*, 1, München, 1972, p. 399-401.
20. *Importuri elenistice și romane în cîteva cetăți și așezări dacice din Moldova*, în *SCIV*, 23, 1973, 4, p. 407-434.
21. *Onomastica orientală din Dacia romană (II)*, în *ActaMN*, X, 1973, p. 151-170.
22. *Cercetările arheologice de la Dumbrava (com. Ciurea, jud. Iași)*, în *CercetIst*, IV, 1973, p. 61-92 (colab. Ș. Sanic).
23. *Dea Placida*, în *ActaMN*, X, 1974, p. 111-114.
24. *Transcrierea unor teonime și antroponime orientale în inscripțiile grecești și latine din Dacia*, în vol. *In memoriam Constantini Daicovicu*, Cluj, 1974, p. 361-366.
25. *Cultul lui Sol Invictus în Dacia*, în *Sargetia*, XI-XII, 1974-1975, p. 331-341.
26. *Noi descoperiri de ceramică romană cu inscripție în Moldova*, în *SCIVA*, 26, 1975, 2, p. 189-208 (colab. I. T. Dragomir, Ș. Sanic).
27. *Quelques considérations sur les cultes gréco-egyptiens en Dacie romaine*, în *Actes de la XIIe Conférence Internationale d'études classiques „Eirene”*, Cluj, 1972, București-Amsterdam, 1975, p. 529-537.
28. *Vocile: Barboși, Bâta Doamnei, Dumbrava, Șendreni, Cultele orientale în Dacia romană și Moesia Inferior* (ultima în colab. D. M. Pippidi), în *Dicționar de istorie veche a României*, București, 1976.
29. *Classica et orientalia, I*, în *SCIVA*, 27, 1976, 2, p. 399-404.
30. *Iuppiter Dolichenus in Dakien*, în *Epigraphica*, București, 1977, p. 131-157.
31. *Theos Hypsistos și Iuppiter Exsuperantissimus în Dacia*, în *SCIVA*, 28, 1977, 1, p. 135-142.
32. *Deus Aeternus et Theos Hypsistos en Dacie romaine*, în *Hommages à M.J. Vermaseren*, Leiden, 1978, p. 1092-1113.
33. *Les africaines en Dacie romaine*, în *Actes du VIIe Congrès International d'épigraphie grecque et latine, Constantza 9-15 sept. 1977*, București-Paris, 1979, p. 465-466.
34. *Le diadème d'or de Tyras*, în *Dacia*, N.S., XXIII, 1979, p. 147-157.
35. *Diadema de aur de la Tyras*, în *ActaMN*, XVI, 1979, p. 127-140.
36. *Classica et orientalia (II)*, în *SCIVA*, 30, 1979, 1, p. 21-29.
37. *Începuturile creștinismului în sudul roman al Moldovei*, în vol. *De la Dunăre la Mare*, Galați, 1977, p. 117-122 (colab. I. T. Dragomir).
38. *Viața spirituală a geto-dacilor*, în *MMS*, 6-8, Iași, 1980, p. 499-507.
39. *Aspects de la cohabitation des daces et des romains dans le midi romain de la Moldavie*, în *Actes du IIe Congrès International de Thracologie*, București, 1980, p. 339-349 (colab. I. T. Dragomir).
40. *Tezaurul de la Muncelul de Sus și unele probleme ale circulației monetare romane în Moldova*, în *CercetIst*, XI, Iași, 1980, p. 249-268 (colab. Ș. Sanic, M. Cojocaru).
41. *Plastica și unele aspecte ale cultelor și credințelor geto-dacice*, în *Studii dacice*, Cluj, 1981, p. 174-195.
42. *Un nouveau fragment d'inscription palmyrénienne de Tibiscum et quelques considérations sur les épigraphes palmyréniennes de Dacie*, în *Dacia*, N.S., XXV, 1981, p. 359-362.
43. *Africanii în Dacia romană*, în *CercetIst*, XII-XIII, 1982, p. 299-306.

44. *Classica et orientalia* (III), în *SCIVA*, 34, 1983, 2, p. 151-162.
45. *Profesorul Nicolae Gostar, istoric al lumii dacice și romane*, în *SA*, I, 1983, p. 7-15.
46. *Unele considerații asupra cetății dacice de la Barboși*, în *SA*, I, 1983, p. 141-151.
47. *Cultores și atestarea lor în inscripțiile Daciei romane*, în *AIIAI*, XX, 1983, p. 77-80.
48. *Un altar anepigrafic cu reprezentarea unei divinități celto-romane*, în *AIIAI*, XXI, 1984, p. 363-368.
49. *Semnificația unui mic complex arheologic din așezarea dacică de la Dumbrava (com. Ciurea, jud. Iași)*, în *Cercetst*, XIV-XV, 1984, p. 131-136 (colab. Ș. Sanie).
50. *Din istoria religiei geto-dacice (I)*, în *AIIAI*, XXII/2, 1985, p. 377-390.
51. *Classica et orientalia* (IV), în *SCIVA*, 37, 1986, 1, p. 76-88.
52. *Ein Inschriftloser Altar mit Relief von Sucidava*, în *Germania*, 65, 1987, 1, p. 215-221.
53. *Din istoria religiei geto-dacice (II). Columna Traiană ca sursă de cunoaștere a spiritualității dacice*, în *AIIAI*, 1987, p. 115-124.
54. *Cetățuia geto-dacică de la Barboși (I)*, în *ArhMold*, XI, 1987, p. 101-111.
55. *Din istoria religiei geto-dacice (III)*, în *AIIAI*, XXIV/2, 1987, p. 127-140.
56. *Un atelier monetar în cetățuia geto-dacică de la Barboși-Galați*, în *Symposia Thracologica*, 1987, 5, p. 127.
57. *Dacia romană – zonă de interferență a marilor curente spirituale din spațiul mediteranean*, în vol. *România în istoria universală*, III, 1988, 1, Iași, p. 341-352.
58. *Unele considerații asupra imagisticii torenticiei geto-dacice (sec. V î.e.n. – II e.n.)*, în *Symposia Thracologica*, 1988, 6, p. 114-115.
59. *Cetățuia geto-dacică de la Barboși (II)*, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 53-103.
60. *Descoperirea unor capete de piatră în zona est-carpatică*, în *ActaMN*, VII-VIII, 1988, p. 361-368.
61. *Din istoria religiei geto-dacice (IV)*, în *AIIAI*, XXVII, 1989, p. 189-211.
62. *Kulte und Glauben im römischen Süden der Moldau*, în *ANRW*, 18/2, Berlin, 1989, p. 1272-1316.
63. *Die syrischen und palmyrenischen Kulte im römischen Dakien*, în *ANRW*, 18/2, Berlin, 1989, p. 1165-1271.
64. *O stație monetară în cetățuia dacică de la Barboși-Galați*, în *SCIVA*, 49, 1989, 1, p. 91-96.
65. *Interférences culturelles dans l'espace Thracico-géto, hellénique et oriental*, în *NEH*, VIII, 1990, p. 7-20 (colab. M. Petrescu-Dîmbovița).
66. *Științe și imagologie pe ceramica din așezarea geto-dacică de la Dumbrava (com. Ciurea, jud. Iași)*, în *Symposia Thracologica*, 8, 1990.
67. *Aspects of Time and Temporality in the Getic Space, VI B.C. – II A.D.*, în *Temps et changement dans l'espace roumain*, éd. Al. Zub, Iași, 1991, p. 1-22.
68. *Cetățuia geto-dacică de la Barboși (III)*, în *ArhMold*, XIV, 1991, p. 45-55 (colab. S. Sanie).
69. *Cultura spirituală a geto-dacilor în sec. V î.e.n. - III e.n.*, în vol. *Permanență și continuitate, etos și spiritualitate românească în spațiul moldav*, Iași, 1993, p. 37-53.
70. *Cetățuia geto-dacică de la Barboși (IV)*, în *ArhMold*, XV, 1992, p. 71-96 (colab. Ș. Sanie).
71. *La civilisation romaine et la romanisation a l'est des Carpates*, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 145-150.
72. *Certains aspects de la situation politique et démographique de la Dacie d'Est dans la période Domitien-Trajan*, în *ActaMN*, 26-30, 1989-1993, 1/2, p. 11-18.
73. *Das römische Dakien. Intereferenzzone der geistigen Hauptströmungen aus dem Mittelmeerbereich*, în *ArhMold*, XVII, 1994, p. 57-68.
74. *Unele aspecte ale situației politice și demografice din Dacia răsăriteană în perioada Domitianus-Traianus*, în vol. *Din istoria Europei romane*, Oradea, 1995, p. 145-154.
75. *Vocele: adoratio, adulatio, Ammon, Amor, Amphitrite, amuleta, Apis, arborele vieții, asiani, Attis, auguri, Barboși, Belus, Bonus Dea, Bonus Eventus, calathus, cerber, Ceres, Charon, cista*, în *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, București, 1994.

IV. Recenzii, prezentări, necroloage, aniversări, publicistică

76. R. Syme, *The wrong Marcius Turbo*, *JRS*, LII, 1-2, 1962, în *AIIAI*, 1965, II, p. 313-316.
77. *Inscripția de la Kiolmen*, în *Cronica*, nr. 32, 1966.
78. V. Gheorghiev, *Tilcuvaneto na starinija trakji nadpis ot S. Kiolmen*, *Preslavsko*, în *RRF*, IX, 1967.
79. R. du Mesnil du Buisson, *Etudes sur les dieu phéniciens hérités par l'Empire romain*, în *ActaMN*, X, 1973, p. 793-794.
80. *Al VI-lea Congres de epigrafie greacă și latină, München 1972*, în *AIIAI*, X, 1973, p. 646-647.
81. L. Balla, T. B. Buocz, Z. K-d-r, A. Mocsy, T. Szentlélek, *Die römischen Steindenkmäler von Savaria, Budapesta 1971*, în *ArhMold*, VIII, 1975, p. 319-320.
82. *N. Gostar*, în *SCIVA*, 30, 1979, 1, p. 111-113 (necrolog).
83. *N. Gostar*, în *Dacia*, N.S., XXIII, 1979, p. 377-380 (necrolog).
84. *Al VIII-lea Congres Internațional de epigrafie greacă și latină*, în *AIIAI*, XX, 1983, p. 616-617.
85. M.P. Spicidel, *Mithras-Orion. Greek Hero and Roman Army God*, în *AIIAI*, XXI, 1984, p. 597-600.
86. *Hadrian Daicovicu*, în *AIIAI*, XXII/2, 1985 (necrolog).
87. *Profesorul Dionisie Pippidi la 80 de ani*, în *AIIAI*, XXIII/2, 1985.
88. *Dumitru Tudor*, în *ArhMold*, XI, 1985, p. 126-129 (necrolog).
89. *Silvia Teodor la 60 de ani*, în *ArhMold*, XVII, 1994, p. 7-8.
90. *Dionisie M. Pippidi (1905-1993)*, în *ArhMold*, XVII, 1994, p. 355-356 (necrolog).
91. *Arta pietrelor funerare evreiești*, în *Revista Culturii Mozaic*, nr. 793, dec. 1994.